

higo, oc. *fic*, it. i oc. *fic*, etc., i veg. DCEC FIGÓN, on passà a designar un tumor anal d'origen suspecte); val. *figó* 'espècie de monyo' (Pego, *AlcM*);⁴ *fic* «piga prominent», EValor, c. 1950; mall. 'flemó, gros gra': «lletgia papers antics / per fer-se esclatar dos *fics* / que tenia en es clotell», Seb. Morro, c. 1853 (JMBover, *BiEscrBal.* 1, 524.13.9); lleument deformat en *fit* en llocs diversos: «espècie de gra que surt a l'entrecoix dels animals», tort. (*BDC* III, 97), «una berruga que tenen les vaques» que si els «estaquen la segona pell de l'*érbø dal fit*» els cau, cerd. (Eina, 1959). *Fical*; *ficoide*; *ficós*. El cultisme +*ficus* s'usa també com a nom d'una espècie de figuera subtropical (Webster-M.), que no veig recollit en cat. ni cast., però se'n fan a les costes hispàniques de Migjorn: «Màlaga --- Palermes a la plaça; plàtans; *ficus*; Passeig de l'Alameda», diari de Viatges de Coromines, 1935. *Afiganyar*, -nyat. *Afigat*. *Afiguerat*.

Enfigassat 'llefiscós, empastifat': «aquella bèstia arrossinada, de pèls *enfigassats* i carregada de lleganyes, era la imatge de la tirria que els consumia», Coromines (*La Casa dels Pudalls*, en *A recés de ---*, p. 124); *enfigassament*, *enfigassós*. *Engafitar* (metàtesi de **enfigatar*, sota la influència de *gafar*, *ag-*) recordo haver-lo sentit en ross., i s'usa en el Maresme Est (ja recordava jo haver-lo sentit per allà, en una nota de 1931, on poso aquesta etimologia): un vell amic santpolenc, lluny de la pàtria, escrivia a Coromines (13-xii-1930): «el petó que em féreu al despedi'ms el tinc *angafitat*: no em recordo de més petons d'homes que el vostre i els del meu germà: *angafitat* ha quedat el vostre, i crec que em costarà molt de temps i trabay per esborrar-lo»; «els seus ulls no necessiten el rímmel que *engafita* les parpelles, i els seus pòmuls de cera, d'una veritable lluentor de poma, refusen el carmí», Coromines (*Pina* IV, § 3, p. 90). *Enfigatxar*. *Enfigat*.

CPT.: *Figa-flor* [*albacores* o *figues-flors*: grossus], OPou, 1575, *ThPu.*, 61]; encara que Renat («El Camí», 14-iv-34) afirma que en valencià és *bacora* enfront del «català» *figa-flor*, això es deu referir a la seva terra d'Albaida, car l'alcoià MGadea escrivia «bacores, o *figues flòrs*, com dihuen en València», «A San Joan *bacores*, vèrdes o madures, segures: així ho reça este modisme --- qu'està escampat per casi tot el nòstre reyne, llevat de Valencia i la schua vega, en la qu'en llòc de *bacores* dihuen *figues flòrs*» (*T. del Xè* I, 372; II, 130): segons *AlcM* és no sols d'allà sinó bal. (on, però, també usen *figa d'albacor*) i de tot el Princ. (car *figa de flor*, a l'Ebre no és més que una ultracorreció local de la pron. vulgar, que allà omet les *de*). Locució no pas exclusiva del català, car almenys hi ha prov. mod. *figo-flour* o *figo-en-flour* (*TdF*), i va passar calcat en la forma *iko-lora* en algun parlar basc (el biscaí segons el *Supl.* d'Azkue).

Figa-móra. *Figa-sequer*.

Sicofanta [Lab. 1840], pres del gr. *συκοφάντης* 'denunciador dels exportadors de figues', 'delator', 'calumniador xantagista', format amb *σῦκον* 'figa', germà i sinònim del ll. *ficus*, i *φάτω* 'jo descobreixo'.

¹ Com anota Alart (*RLR* IV, 384) han de ser el ma-

teix que les *ficubus de Malita* de la lleuda d'Ais, i que les *ficubus de Melita* i *figas Melitas* de la lleuda de Pennes, evidentment 'Malta'; encara que Alart imprimeix *Malicha* entenen 'Màlaga' i també «obra de terra de *Màlichia*» en una de 1300, sembla que més aviat ha de ser *Màliitha* la bona lliçó. —² En canvi en el cas de *Figols*, entre *AlcM* que voldria suposar un fantàstic **FICULOS* 'figueretes' d'inversemblant llatí arcaic, i M-Lübke que parteix de *FIGULOS* 'terrisers, terrisseries', cal evidentment donar la raó a aquest: el derivat *FIGULINA* ha donat com és sabut el freqüent NL oc. i fr. *Félines* i l'emp-*Fellines* (pèssima terra per a figueres les escarpades muntanyes de tots dos pobles *Figols*). —³ Segons l'*ALCat.*, mapa 93, *figa* a Cadaqués, L'Escalà, Llanars, Calaf i Àger, *figueta* a la resta del Princ., *fiola* a les valls d'Aran i d'Àneu, ross. i a les Illes. Avui a Barcelona els farmacèutics diuen *fiola*. *Figó*, *AlcM*, § 2. —⁴ Més aviat +*figonet*: «les xiques que tenen pòc monyo, van a banyar-se el cap a la mar, creent que els cabells els han de créixer, y lo cèrt és que si poquet en tenien abans, despuix sòls tenen un *figonet* y de ahí no passa», MGadea (*T. del Xè* I, 155; I, 277). *Esfigonar*.

Figir, V. *afegir*

FIGLE, sembla ser modificació del fr. *bugle* (de *bugle* 'corn de caça', ll. *buculus*) amb la *f* d'*ophicléide*, nom francès del *figle*, cpt. savi del gr. *ὄφις* 'serp' (per la forma doblegada del *figle*) i *κλεις* 'clau' (perquè en té moltes). □ 1.ª *doc.*: Lab. 1864; en castellà no consta en el *DACEsp.* fins a 1884 (o 1869?).

Figó, *figuera*, *figuerada*, *figueral*, *figuerales*, *figuerar*, *figuerassa*, *figuereta*, *figuerol*, *figuerola*, *figueroler*, *figueta*, V. *figa*

FIGURA, pres del ll. *figūra* 'configuració, estructura', 'figura, imatge', 'forma, manera de ser', derivat de *figĕre* 'pastar, modelar, donar forma'. □ 1.ª *doc.*: c. 1200, *Homilies*.

«Per lo poxeule que'l ceg li fazie de mercé a clamar --- *Jhesu, fili David, miserere mei!* S., sapiatz que aizò porta aital *figura* de tot pecador qui és en tenebres de mort, e en ceg<ue>a de pecad e d'avoleta e de no-fe; e per aizò devem clamar mercé --- a N. S. que Èl nos traga de tenebres ---», *Hom.*, 4r9. «Sien ordenats nostres hulls a veer lo Crucifici, e en la ymage de nostra dona Sta. Maria, e en les altres *figures* qui ns representen la vida dels sants qui són passats d'aquest segle, honrament façam a aquestes *figures*, soplegant a elles tota ora que les vejam ---», Lluïl (*Blanq.*, *NCL* I, 155.3, 5). «Libre de *figura* de l'ull», traducció catalana trescentista del text àrab de l'oftalmòleg Alcoa-tí, p. p. L. Faraudo.

L'ús d'aqueixa paraula està orientat per l'evolució d'aquest concepte savi en la literatura llatina tardana i medieval, sobre la qual ens informa amplement Erich Auerbach, en la monografia «*Figura*» (*ARom.* xxii,